

Metodika pro nastavení délky licenční smlouvy pro období 2023 až 2027

Princip posouzen a doporučen Odbornou radou CzechELib:	15. 1. 2022
Návrh metodiky vypracován výkonným týmem CzechELib:	18. 1. 2022
Datum schválení Řídicím výborem projektu CzechELib / NCIP VaVal:	26. 1. / 30. 3. 2022

Úvod

Vhodné nastavení délky licenční smlouvy je klíčové pro maximální dodržení pravidel 3E (economy/efficiency/effectivity – hospodárnost/účelnost/efektivnost).

Příliš krátká smlouva (např. pouze jednoletá) má následující nevýhody:

- nemožnost dosáhnout výhodnějších finančních podmínek (nižší meziroční nárůsty apod.),
- celkově vysoká administrativní náročnost všech zúčastněných stran (dodavatelé, centrální zadavatel – NTK, pověřující zadavatelé – instituce), v naprosté většině případů zbytečná, spojená s každoročními riziky zpoždění (ať už způsobené ze strany dodavatelů nebo institucí),
- nízká stabilita pro instituce (nejistota, zda potřebný EIZ bude v následujícím roce pořizován přes CzechELib).

Kratší smlouva má smysl v situaci, kdy se portfolio institucí může výrazně měnit a/nebo EIZ není ještě dostatečně prověřen – pak by závazek na příliš dlouhou dobu byl kontraproduktivní (omezené možnosti jak přidávat či odebrat instituce v průběhu víceleté smlouvy).

Vzhledem k dynamicky se vyvíjející situaci v oblasti Open Access je uzavírání příliš dlouhých víceletých smluv týkajících se časopisů nebo kolekcí agregátorů, které významně obsahují časopisy, nevhodné.

Níže uvedená nastavení vycházejí z neveřejných analýz provedených EUA (European University Association), z neveřejných analýz prováděných organizací ICOLC (International Coalition of Library Consortia) a analýzy aktuálních transformačních smluv z ESAC Transformative Agreement Registry (Dufour et al., 2021, str. 23).

Definice

EIZ je elektronický informační zdroj, který prošel schválením Odbornou radou jako zdroj pro podporu vědy a výzkumu.

Transformační smlouva – zahrnuje převedení části poplatku za čtení (read fee) na poplatek za publikování (publish fee).

Opce – možnost prodloužit smlouvu za stávajících podmínek

Principy stanovení limitů pro délku

Maximální možná délka licenční smlouvy bude stanovena na 5 let (období 2023-2027 včetně), podpora v rámci projektu NCIP VaVal je zajištěna pouze do konce roku 2027. Zároveň smlouva bude končit **nejpozději** v roce 2027, nedojde-li k zásadní změně (např. zajištění podpory pro navazující období od roku 2028).

1. **Typ EIZ** – podle toho, zda daný EIZ je ovlivněn režimem publikování Open Access.
 - a. speciální typ EIZ – jedná se o EIZ používané pro hodnocení VaV, nebo přidružená rozšíření
 - i. citační databáze, včetně rozšíření typu Web of Science Citation Connection (upozornění: vytvořené skupiny EIZ v této Metodice se nemusí nutně shodovat se skupinami definovanými pro stanovení výše podpory, např. přidružená rozšíření mají jinou výši podpory, než standardní citační databáze využívané pro hodnocení VaV) – 5 let
 - ii. analytické nástroje (SciVal, InCites) – 1 rok – stejně jako v předchozím období je důvodem maximální flexibilita rozšiřování konsorcia
 - b. ovlivněn Open Access – ze zkušeností samotného CzechELib i podle informací získaných z mezinárodní spolupráce je smlouva delší než 3 roky u těchto EIZ nevhodná
 - i. přímo: časopisy a kolekce časopisů primárních vydavatelů. Nastavení bude záviset na typu sjednávané smlouvy (viz níže),
 - ii. nepřímo: kolekce agregátorů, které významně obsahují časopisy: 3 roky.
 - c. prakticky neovlivněn Open Access
 - i. ostatní EIZ – všechny EIZ, které nespádají do žádné výše uvedené kategorie: 3 nebo 5 let, bude záležet na tom, zda je EIZ “ověřený” (viz níže). (Patří sem např. e-knihy, různé abstraktové databáze apod.)
2. **Typ smlouvy** u časopisů/časopiseckých kolekcí primárních vydavatelů:
 - a. transformační smlouva – na základě analýzy dat v ESAC Transformative agreement Registry (Dufour et al., 2021, str. 23) je nejběžnější délka transformačních smluv 3 roky. Avšak během předběžných tržních konzultací může dojít k jinému nastavení (např. prodloužení na 4 roky)
 - b. tradiční předplatné – zde je vzhledem k dynamicky se vyvíjející situaci v oblasti Open Access max. délka 3 roky (s možností nastavení 2 roky + rok opce, event. 1 rok + 2x1 rok opce apod.) Není v administrativních ani fyzických možnostech CzechELib vyjednat transformační smlouvy se všemi vydavateli časopisů a časopiseckých kolekcí od roku 2023. Opce, tedy prodloužení smlouvy, se v těchto případech využije, pokud v mezičase nedojde k dohodě o uzavření transformační smlouvy.
3. **“Ověřený EIZ”**: pokud byl EIZ pořizován již v projektech, které bezprostředně předcházely projektu CzechELib (kterýkoli projekt v rámci programu LR, OP VaVpl nebo centrální pořizování Web of Science) a měly ho pořizeny min. 2 instituce. Limit dvou institucí neovlivňuje nijak nastavení “Metodiky pro výběr EIZ” (“pravidlo 3+”), slouží k vyloučení jednotlivých nákupů pro jednu instituci (prováděných obvykle z ušetřených prostředků na konci projektů). Ověřené EIZ budou sjednávány na celé období (5 let). Zatřídění do této

kategorie bylo provedeno na základě údajů dodaných v r. 2017 Národní technické knihovně řešiteli projektů v programu LR, OP VaVpl a Knihovnou AV ČR.

Tabulka 1: Souhrn výše uvedených pravidel – maximální délka smlouvy v letech. Licenční smlouva bude končit po době uvedené v tabulce, nebo v prosinci 2027, podle toho, co nastane dříve. **Čísla v tabulce udávají plánovanou délku smlouvy**

Typ EIZ	Typ smlouvy (pro časopisy a kolekce časopisů primárních vydavatelů)		EIZ pořizován v projektech před CzechELib a měly jej min. dvě instituce*	
	transformační smlouva	tradiční předplatné	Ano	Ne
časopisy a kolekce časopisů primárních vydavatelů	3 (ale po dohodě i delší)	max. 3	irelevantní	
kolekce agregátorů, které významně obsahují časopisy	irelevantní		3	
ostatní EIZ			5	3
citační DB, včetně rozšíření typu WoS CC**			5	
analytické nástroje (SciVal, InCites)			1	1

* limit 2 institucí neovlivňuje nijak nastavení Metodiky a pravidlo 3+, slouží k vyloučení jednotlivých nákupů pro jednu instituci (prováděné obvykle z ušetřených prostředků na konci projektů)

** toto seskupení nemusí nutně korelovat s vyšší podporou pro různé typy EIZ

Výjimky

V následujících případech může být vypsána veř. zakázka pro kratší dobu, než je uvedena výše:

1. Opožděný vznik “přílepku” – menšího konsorcia pro daný EIZ, které splnilo pravidlo 3+, ale musí mít (z důvodu limitů daných ZZVZ) separátní smlouvu (nelze využít dodatek k existující smlouvě). Zde je délka licenční smlouvy stanovena tak, aby její konec byl shodný s koncem “velkého” konsorcia. Důvod: sloučení dvou dílčích konsorcií, možnost vyšší slevy a úspora administrativních nákladů na veř. zak. *Příklad: zdroj X je vysoutěžen podle uvedených pravidel na období 2023-2025 (3 roky) pro 10 institucí. O rok později projeví zájem další 3 instituce, které není možné přidat pouhým dodatkem (např. kvůli navýšení ceny zakázky). Pro tyto 3 nové instituce však bude délka smlouvy již pouhé 2 roky (2024-2025), aby od r. 2025 byla tato dvě dílčí konsorcia sjednocena a od r. 2026 pokračovalo konsorcium 13 institucí v rámci jediné smlouvy.*
2. Odborná rada může doporučit na žádost Licenční jednotky výjimečné úpravy délky např. z praktických důvodů sjednocení délky licence u EIZ, které budou soutěženy v rámci jedné veřejné zakázky.

Závěr

Na základě této Metodiky bude CzechELib připravovat zadávací dokumentaci pro veřejné zakázky.

References

Dufour, Q., Pontille, D., & Torny, D. (2021). *Contracter à l'heure de la publication en accès ouvert. Une analyse systématique des accords transformants*. Retrieved Dec 16, 2021, from <https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-03203560/document>

Příloha/y: příklad rozdělení aktuálně pořizovaných (známých) EIZ podle této Metodiky.

Aktualizace dokumentu:

„Metodika pro nastavení délky licenční smlouvy pro období 2023 až 2027“

Předchozí verze:

„Metodika pro nastavení délky licenční smlouvy pro období 2023 až 2027“, schválena Řídicím výborem projektu CzechELib / NCIP VaVal: 26.01. 2022 / 30.03.2022.

<https://www.czechelib.cz/default/files/download/id/568/metodika-pro-nastaveni-delky-licencni-smlouvy-pro-obdobi-2023-az-2027.pdf>

Aktualizace dokumentu

Princip posouzen a doporučen Odbornou radou CzechELib:

02.02.2024

Návrh metodiky vypracován výkonným týmem CzechELib:

únor 2024

Datum schválení Řídicím výborem projektu NCIP VaVal:

3. 4. 2024

Princip:

Dochází pouze k úpravě u typu EIZ „analytické nástroje (SciVal, InCites)“ (a související API, vč. WoS Journal API) - poslední řádek v Tabulce 1.

Délka smlouvy pro tuto skupinu může být nově 1 nebo 3 roky, tříletá varianta musí být odůvodněna finančně výhodnější nabídkou vydavatele.

V případě tříleté varianty mohou instituce ve výjimečných případech mít předplatné pouze pro 1. rok smlouvy, a to z důvodu zajištění kontinuity interních procesů při event. migraci na druhý nástroj (např. úpravy interních SW pro jiný typ API apod.).

Ostatní části Metodiky zůstávají nezměněny.